

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2015-03-05
Besvaras senast
2015-03-19

Till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:346 Patientens rätt att välja

Riksdagen beslutade, i enlighet med proposition 2008/09:74, att landstingen från den 1 januari 2010 skulle utforma vårdval inom primärvården så att alla som är bosatta inom landstinget kan välja utförare. Syftet med vårdvalssystemet var att öka patienternas valfrihet och att underlätta för nya vårdgivare att etablera sig i primärvården med offentlig ersättning. Den fria etableringsrätten har medfört klart förbättrad tillgång till vårdcentraler i Sverige.

Patientlagen trädde i kraft vid årsskiftet, och syftet är att stärka patientens makt och inflytande över sin egen vård. Lagen innebär bland annat rätt att fritt välja öppenvård över hela landet, även sådan vård som inte ingår i det egna landstingets utbud. Patienten har rätt att få en behandling som inte finns hemma och kan välja såväl mellan alla landsting som mellan alla privata vårdgivare med ett vårdavtal.

Den nya regeringen föreslog i propositionen *Upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården* (prop. 2014/15:15) att den fria etableringsrätten, och därmed också valfriheten, skulle avskaffas inom primärvården. Motivet till förslaget var följande:

”Regeringen är positiv till valfrihet och mångfald i välfärdssektorn men det är kvaliteten i verksamheten som är det viktigaste. Skattemedel ska användas för att utveckla välfärden, inte för att berika enskilda företag eller enskilda individer.”

Av resonemanget följer att det borde införas ett allmänt förbud mot att tillämpa vårdval och valfrihetsmodeller. Om man tror att rätten att välja vårdcentral resulterar i en generellt sämre kvalitet i vården borde det inte alls vara tillåtet med vårdval.

I en intervju i Svenska Dagbladet den 4 oktober 2014 säger statsrådet att det inte längre ska vara möjligt för vårdcentraler att ”välja sina patienter”. Någon vetenskaplig grund för påståendet att så sker saknas i dagsläget.

I propositionen anfördes också argument om att vårdvalet utgjorde en inskränkning i det kommunala självstyret och begränsade landstingens möjligheter att utveckla egna modeller.

”Regleringen om kravet på vårdvalssystem i primärvården (...) utgör emellertid en inskränkning av det kommunala självstyret då det har satt upp hinder för sjukvårdshuvudmännens möjligheter att utforma och utveckla egna modeller för en god primärvård med medborgarnas rätt till en god vård i centrum.”

Inskränkningen i det kommunala självstyret måste ändå betraktas som ganska begränsad, vilket belystes när reformen beslutades i enlighet med propositionen *Vårdval i primärvården* (prop. 2008/09:74). Landstingen har haft en stor variation vid utformningen av modeller och har kunnat tillämpa dem efter lokala förutsättningar i sådan omfattning att många i stället har efterfrågat ökad likformighet.

Om den fria etableringsrätten betraktas som en orimlig inskränkning av det kommunala självstyret måste patientlagen vara det i ännu större utsträckning. Med den nya patientlagen följer nämligen inte bara en lagstadgad rätt att välja mellan offentligt finansierade vårdgivare i hela landet utan också att man har rätt till vård som går utöver det lokalt beslutade vårdutbudet.

Lagrådet har den 25 november 2014 riktat stark kritik mot lagförslaget, både av beredningsmässiga skäl och av lagtekniska skäl. Frågan är därför om regeringen avser att göra ett nytt försök att upphäva vårdvalet i primärvården.

Mina frågor till statsrådet Gabriel Wikström är:

1. Avser statsrådet och regeringen att föreslå ändringar i hälso- och sjukvårdslagen och lagen om valfrihetssystem så att privata vårdgivare ska kunna få en lägre ersättning för samma uppdrag som offentliga vårdgivare? Om ja, på vilket sätt gynnar det enligt statsrådet en positiv utveckling av kvalitet, jämlik vård och konkurrensneutralitet?
2. Anser statsrådet att den är en önskvärd utveckling att enskilda landsting avvecklar valfriheten i det egna landstinget samtidigt som invånarna har en lagstadgad rätt att fritt söka vård utanför det egna landstinget?
3. Avser statsrådet att ta initiativ till att även begränsa rätten att välja till exempel vårdcentral i annat landsting som den är formulerad i patientlagen? Om nej, på vilket sätt anser statsrådet att den hållningen

är förenlig med att samtidigt vilja avskaffa vårdvalet?

4. På vilken grund och på vilket sätt menar statsrådet att vårdcentraler i dag väljer sina patienter?
5. Anser statsrådet att vårdvalet har resulterat i sämre medicinsk kvalitet i primärvården?
6. Avser statsrådet att återkomma med förslag om att upphäva vårdvalet inom primärvården?

.....
Lotta Finstorp (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Lisa Gunnfors